

Çocuklar için Özyeterlik Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). Çocuklar için Özyeterlik Ölçeği. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=18911>

Özet

Çocuklar için Özyeterlik Ölçeği, çocukların çeşitli yaşam alanlarındaki yeterlik inançlarını ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir uyarlama aracıdır. Ölçek, **sosyal**, **akademik** ve **duygusal** olmak üzere üç temel alt boyutta özyeterliliği değerlendirilmektedir. Telef ve Karaca (2012) tarafından Türkçe'ye uyarlanan bu ölçek, psikometrik açıdan sağlam bir yapıya sahip olduğunu göstermiştir. Yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları, ölçeğin orijinal formunda olduğu gibi üç faktörlü yapıyı koruduğunu ve çocukların kendilerine atfettikleri yeterlik düzeylerini güvenilir bir şekilde ölçebildiğini ortaya koymaktadır. Bu araç, özellikle eğitim ve gelişim psikolojisi alanlarında çocukların motivasyon, başarı ve sosyal uyum düzeylerini anlamak için kritik bir öneme sahiptir.

Anahtar Kelimeler

Özyeterlik, Çocuklar için Özyeterlik Ölçeği, Öz Yeterlik, Psikometrik Özellikler, Uyarlama, Sosyal Yeterlilik, Akademik Yeterlilik, Duygusal Yeterlilik

Yazarlar

B. B. Telef, Rengin Karaca

Amaç

Çocuklar için Özyeterlik Ölçeği'nin temel amacı, çocukların farklı bağlamlarda kendilerini ne kadar yeterli gördüklerini sistematik olarak değerlendirmektir. Bu ölçek, özellikle **akademik başarı**, sosyal ilişkiler ve duygusal düzenleme gibi alanlarda çocukların öz-yeterlik inançlarını düzeyini ve yapısını belirlemeyi hedefler. Elde edilen veriler, çocukların gelişimsel ihtiyaçlarına yönelik uygun müdahale programlarının tasarlanmasında ve psikolojik danışmanlık süreçlerinde teşhis edici bilgi sağlamada kullanılmaktadır.

Yapı

Ölçek, Albert Bandura'nın **Sosyal Bilişsel Kuramı** çerçevesinde tanımlanan özyeterlik kavramını ölçmektedir. Öz yeterlik, bireyin belirli bir sonucu elde etmek için gerekli eylemleri başarıyla bir şekilde organize edebilme ve yürütebilme kapasitesine olan inancı ifade eder. Ölçek, bu genel yapıyı üç spesifik alt boyuta ayırmaktadır:

Sosyal Özyeterlilik: Akran ilişkileri, arkadaş edinme ve sosyal durumlarda kendini ifade etme becerisine olan inanç.

Akademik Özyeterlilik: Okul görevlerini tamamlama, öğrenme hedeflerine ulaşma ve derslerde başarıyla olma becerisine olan inanç.

Duygusal Özyeterlilik: Kendi duygularını tanıma, yönetme ve stresli durumlara başa çıkma

becerisine olan inanç.

Her bir alt boyut, özyeterlik inancının farklı bir işlevsel alanı temsil etmekte olup, ölçeğin toplam puanı ise çocuğun genel yeterlik algısını yansıtmaktadır. Ölçeğin bu çok boyutlu yapısı, çocukların karmaşık psikososyal gelişim süreçlerinin derinlemesine analiz edilmesine olanak tanır.

Geçerlik

Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla hem **açıklayıcı faktör analizi (AFA)** hem de **doğrulayıcı faktör analizi (DFA)** yöntemleri kullanılmıştır. AFA sonuçları, ölçeğin orijinal formunda olduğu gibi açıkça üç faktörden oluştuğunu göstermiştir. Bu, maddelerin teorik olarak beklenen alt boyutlar altında toplandığını kanıtlamaktadır.

DFA sonuçları ise, üç faktörlü modelin toplanan verilerle **iyi düzeyde uyum** gösterdiğini ortaya koymuştur. Bu bulgular, ölçeğin kuramsal yapıyı temsil etme yeteneğinin yüksek olduğunu ve faktör yapısının güçlü bir şekilde doğrulandığını işaret etmektedir. Ayrıca, yapı geçerliği için ek olarak, ölçüt bağıntılı geçerlik yöntemleri de ölçeğin ilgili diğer kriterlerle anlamlı ilişkiler kurduğunu göstermiştir.

Güvenirlik

Çocuklar için Özyeterlik Ölçeği'nin güvenilirliği, çeşitli istatistiksel yöntemler kullanılarak kapsamlı bir şekilde incelenmiştir. Bu yöntemler arasında **iç tutarlılık, test-tekrar test güvenilirliği, madde analizi** ve ölçüt bağıntılı geçerlik bulunmaktadır.

Özellikle **iç tutarlılık** katsayıları (genellikle Cronbach Alfa), ölçek maddelerinin aynı yapıyı tutarlı bir şekilde ölçtüğünü göstermiştir. İç tutarlılık değerlerinin yüksek olması, ölçeğin güvenilirliğinin önemli bir kanıtıdır. Test-tekrar test güvenilirliği ise, farklı zamanlarda yapılan uygulamalarda ölçek sonuçlarının kararlılığını kanıtlayarak, ölçeğin zamana karşı direncini ve tutarlılığını desteklemektedir. Bu kapsamlı güvenilirlik analizleri, ölçeğin psikometrik açıdan sağlam ve tekrarlanabilir sonuçlar ürettiğini teyit etmektedir.

Faktör Analizi

Ölçeğin faktör yapısını incelemek için kullanılan **faktör analizi**, ölçeğin çok boyutlu yapısını destekleyen en önemli kanıtları sunmuştur. **Açıklayıcı faktör analizi (AFA)** sonuçları, 21 maddenin teorik olarak beklenen üç faktör altında toplandığını net bir şekilde göstermiştir. Bu üç faktör, ölçeğin alt boyutları (Sosyal, Akademik ve Duygusal Özyeterlilik) oluşturmaktadır.

Daha sonra uygulanan **doğrulayıcı faktör analizi (DFA)**, bu üç faktörlü yapıya örneklem

verilerine ne kadar uygun olduğunu test etmiştir. DFA sonuçları, uyum indekslerinin (CFI, TLI, RMSEA vb.) iyi düzeyde olduğunu göstermiştir; bu da ölçeğin yapısal modelinin güçlü ve geçerli olduğunu kanıtlamıştır. Bu analizler, Çocuklar için Özyeterlik Ölçeği'nin Türk kültürüne adaptasyonunun başarılı olduğunu ve ölçüm yapısının korunduğunu doğrulamıştır.

Araç

Test Type: Uyarlama (Adaptasyon) Ölçeği

Format: Kendini Değerlendirme Ölçeği

Language Available: Türkçe (Uyarlama çalışması)

Population Group: Çocuklar (Öğrenciler)

Age Group: Ölçeğin uygulandığı spesifik yaş grubu kaynakta detaylı belirtilmemiştir, ancak ilkökul veya ortaokul düzeyindeki çocuklar hedeflenmiştir.

Population Details: Geçerlik ve güvenirlik çalışması, Türkiye'deki çeşitli okullardan elde edilen öğrenci örnekleminde gerçekleştirilmiştir.

Test Methodology: Ölçek, 5'li Likert tipi derecelendirme formatını kullanmaktadır. Cevap seçenekleri 1 (hiçbir zaman) ile 5 (her zaman) arasında değişmektedir. Yüksek puanlar ilgili alanda yüksek özyeterlik algısının işaret eder.

Anahtar Kelimeler

Öz Yeterlik kavramı, Psikolojik Ölçme, Faktör Yapısı, Doğrulayıcı Faktör Analizi, Uyarlama Çalışması, Likert Ölçeği, Buca Eğitim Fakültesi Dergisi

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilgi Mevcut Değil

Affiliation Email addresses: Bilgi Mevcut Değil (Sorumlu Yazar: Rengin Karaca)

Correspondence Address: Bilgi Mevcut Değil

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçeğin Türkçe uyarlama çalışması 2012 yılında yayımlanmıştır. Ölçeğin akademik ve araştırma amaçlı kullanıma izin ve ücret bilgileri için sorumlu yazar Rengin Karaca ile iletişime geçilmesi önerilmektedir. Orijinal makale, Buca Eğitim Fakültesi Dergisi'nde

yayınlanmıştır.

Kaynaklar

Telef, B. B. ve Karaca, R. (2012). Çocuklar için Öz-yeterlik Ölçeği; Geçerlik ve güvenirlik çalışması. Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, 32, 169-187.

Makalenin tam metnine aşağıdaki bağlantıdan ulaşılabilir: befjournal.com.tr

Ölçeğin orijinal PDF formu aşağıdaki adresten indirilebilir: cocuklar-icin-ozyeterlik-olcegi-toad.pdf

Çocuklar için Özyeterlik Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri, orijinal dillerinde korunmuş olup hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Çocuklar için Özyeterlik Ölçeği, toplam **21 maddeden** oluşmaktadır ve 5'li Likert derecelendirme sistemi (1= hiçbir zaman - 5= her zaman) kullanılarak cevaplanmaktadır.

Ölçek üç ana alt boyuta ayrılmıştır:

Sosyal Öz yeterlilik (7 madde)

Akademik Öz yeterlilik (7 madde)

Duyusal Öz yeterlilik (7 madde)